

Seat No. : _____

MD-140
March-2019
B.A., Sem.-III
CC-203 : Sanskrit
(ऋग्वेद)

Time : 2:30 Hours]

[Max. Marks : 70

सूचना : (1) The numbers on right side indicate marks.

(2) Write question numbers in the answer book as per question paper.

1. (A) नीचेनाभांथी कोर्षण चार भंत्रो अनुवाद आपी समझवो.

14

Translate and explain any **four** of the following mantras.

(1) अग्निना रयिमश्नवत् पोषमेव दिवेदिवे ।

यशसं वीरवत्तमम् ॥ (१-१-३)

(2) राजन्तमध्वराणां गोपामृतस्य दीर्दिविम् ।

वर्धमानं स्वे दमै ॥ (१-१-८)

(3) यः पृथिवीं व्यथमानामदृहद्यः पर्वतान्प्रकुचितां अरम्भात् ।

यो अन्तरिक्षं विममे वरीयो यो घामस्तभ्नात्स जनास इन्द्रः ॥ (२-१२-२)

(4) त्रिपादूर्ध्व उदैत् पुरुषः पादौऽस्येहाभवत् पुनः ।

ततो विष्वङ् व्यक्रामत् साशनानशने अभि ॥ (१०-९०-४)

(5) पूणीयादिनाधमानाय तव्यान् द्रधीयांसमनु पश्येत पन्थाम् ।

ओ हि वर्तन्ते रथ्येव चक्रान्यमन्यमुप तिष्ठन्त रायः ॥ (१०-११७-५)

(6) यः प्राणतो निमिषतो महित्वैक इद्राजा जगतो बभूव ।

य इशं अस्य द्विपदश्चतुष्पदः कस्मै देवाय हविषा विधेम ॥ (१०-१२१-३)

(7) आयो ह यद्वहतीर्विश्वमायन गर्भं दधाना जनयन्तीरग्निम् ।

ततो देवानां समवर्ततासुरेकः कस्मै देवाय हविषा विधेम ॥ (१०-१२१-७)

(B) યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરી પ્રશ્નોના જવાબ લખો. (ગમે તે ચાર) 4

Answer the following questions with appropriate option. (any four)

- (1) ऋग्वेદનો આરંભ કયા દેવની સ્તુતિથી થાય છે ? (વરુણ, અગ્નિ, ઉષા)
With the Prayer of which God does the Rigveda begin ? (वरुणः अग्निः, उषा)
- (2) અગ્નિસૂક્ત (1-1) ના ઋષિનું નામ _____ છે. (વસિષ્ઠ, મધુચ્છન્દા, વિશ્વામિત્ર)
The name of the Rishi of Agnisukta is _____. (वसिष्ठः, मधुच्छन्दा, विश्वामित्रः)
- (3) ન ધ્વરતિ ઇતિ _____ । (અગ્નિઃ, ઇન્દ્રઃ, અધ્વરઃ)
- (4) શતક્રતુ વિશેષણ કોના માટે પ્રયોજાયું છે ? (અગ્નિ, ઈન્દ્ર, પુરુરવા)
Fro whom is the adjective शतक्रतु used ? (अग्निः, इन्द्रः, पुरुरवा)
- (5) ઈન્દ્રે _____ નો વધ કરી સાત નદીઓને વહેવા માટે મુક્ત કરી. (અહિ, વલ, કેશીદાનવ)
Indra killed _____ to let the seven rivers flow. (अहिः, वलः, केशीदानवः)
- (6) ઈન્દ્રે વલ નામના રાક્ષસની ગુફામાંથી _____ ને બહાર કાઢી. (ગાયો, પણિ, નદીઓ)
Indra rescued _____ from the cave of Val demon. (Cows, Pani, Rivers)

2. (A) ‘ઈન્દ્ર દેવતા’ વિશે વિસ્તૃત નોંધ લખો. 14

Write a detailed note on ‘इन्द्र’.

અથવા / OR

‘પુરુષસૂક્ત’ માં વર્ણિત સૃષ્ટિ પ્રક્રિયા વિશે વિસ્તૃત નોંધ લખો.

Write a detailed note on the world process as described in ‘पुरुषसूक्तम्’.

(B) યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરી પ્રશ્નોના જવાબ લખો. (ગમે તે ચાર) 4

Answer the following questions with appropriate option. (any four)

- (1) દાર્શનિક સૂક્તમાં _____ નો સમાવેશ થાય છે. (પુરુષસૂક્ત, અગ્નિસૂક્ત, ઈન્દ્રસૂક્ત)
_____ is included in Philosophical Sukta. (पुरुषसूक्त, अग्निસૂक्त, इन्द्रસૂक्त)
- (2) દેવોએ કરેલા યજ્ઞમાં ઈંધણ રૂપે શું હતું ? (ગ્રીષ્મક્રતુ, શરદક્રતુ, વર્ષાક્રતુ)
What was the fuel used in the Yajna by Devas ? (ग्रीष्मक्रतु, शरदक्रतुः, वर्षाक्रतुः)
- (3) પુરુષની નાભિમાંથી _____ નો જન્મ થયો. (અંતરિક્ષ, સૂર્ય, નક્ષત્ર)
_____ was born from the navel of man. (अंतरिक्षः, सूर्यः, नक्षत्रः)
- (4) વિરાટપુરુષના મનમાંથી કોનો જન્મ થયો ? (ચંદ્ર, અગ્નિ, ગાય)
Who was born of the mind of विराट्पुरुषः ? (चन्द्रः, अग्निः, गौः)
- (5) દેવોએ કરેલા યજ્ઞના અગ્નિની કેટલી પરિધિઓ હતી ? (સાત, પાંચ, આઠ)
How many परिधि were there in the Yajna made by Devas ? (seven, five, eight)
- (6) _____ સૂક્તમાં સૃષ્ટિ પ્રક્રિયા સંબંધ માહિતી મળે છે. (પુરુષ, અગ્નિ, ઈન્દ્ર)
Information regarding the origin of world is available in _____ Sukta. (पुरुषः अग्निः, इन्द्रः)

3. (A) ગમે તે એક સૂક્તનું રસદર્શન કરાવો. 14

Critically appreciate any **one** of the following :

- (1) ભિક્ષુસૂક્તમ્
- (2) હિરણ્યગર્ભસૂક્તમ્

(B) યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરી પ્રશ્નોના જવાબ લખો. (ગમે તે ત્રણ) 3

Answer the following questions with appropriate option. (any **three**)

- (1) 'ભિક્ષુસૂક્ત'ને _____ નામે ઓળખવામાં આવે છે. (દાનસ્તુતિ, સંવાદસૂક્ત, અક્ષસૂક્ત)
'ભિક્ષુસૂક્ત' is known by _____. (દાનસ્તુતિ, સંવાદસૂક્ત, અક્ષસૂક્ત)
- (2) દેવોને જેમાં બોલાવવામાં આવે છે તેને _____ કહે છે. (યામહૂતિ, યજ્ઞ, તપ)
Where Devas are invited is known as _____. (યામહૂતિ, યજ્ઞ, તપ:)
- (3) ભિક્ષુસૂક્તમાં દાન નહીં કરનારની _____ કરવામાં આવી છે. (સ્તુતિ, પ્રશંસા, નિંદા)
The person who does not give donation is _____ according to 'ભિક્ષુસૂક્તમ્'.
(સ્તુતિ:, પ્રશંસા, નિન્દા)
- (4) હિરણ્યગર્ભસૂક્તમાં _____ ની સ્તુતિ કરવામાં આવી છે. (પરમાત્મા, જીવ, જગત)
_____ is worshipped in 'હિરણ્યગર્ભસૂક્ત'. (પરમાત્મા, જીવ, જગત:)
- (5) હિરણ્યગર્ભસૂક્તમાં પ્રજાપતિને _____ નામે ઓળખવામાં આવે છે. (ક, ખ, ગ)
Prajapati is known as _____ in હિરણ્યગર્ભસૂક્ત. (ક, ખ, ગ)

4. (A) ઋગ્વેદ સંહિતા અથવા યજુર્વેદ સંહિતા વિશે વિસ્તૃત નોંધ લખો. 14

Write a detailed note on ઋગ્વેદસંહિતા OR યજુર્વેદસંહિતા ।

(B) યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરી પ્રશ્નોના જવાબ લખો. (ગમે તે ત્રણ) 3

Answer the following questions with appropriate option. (any **three**)

- (1) ઋગ્વેદ સંહિતામાં કુલ કેટલી ઋચાઓ આવેલી છે ? (10552, 1028, 10117)
How many Mantras are there in ઋગ્વેદસંહિતા ? (10552, 1028, 10117)
- (2) ઋચામાં સ્વરિત સ્વરની નિશાની માટે કયું ચિહ્ન વપરાય છે ? (ઊભી લીટી, આડી લીટી, શૂન્ય)
Which sign is used for સ્વરિત સ્વર: in ઋચા: ? (vertical line, horizontal line, zero)
- (3) આમ્નાય વિશેષણ _____ માટે પ્રયોજાય છે. (વેદ, રામાયણ, મહાભારત)
The adjective આમ્નાય is used for _____. (વેદ, રામાયણ, મહાભારત)
- (4) સમાહાર: _____ । (ઉદાત્ત:, અનુદાત્ત:, સ્વરિત:)
- (5) વિશ્વનું સૌથી પ્રાચીન પુસ્તક _____ છે. (રામાયણ, ઋગ્વેદ, મહાભારત)
The most ancient book of the world is _____. (રામાયણ:, ઋગ્વેદ:, મહાભારત:)

